

ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО УПРАВЛІННЯ РОДУЧІСТЮ ҐРУНТІВ

Для вітчизняної та світової ґрунтознавчої спільноти поточний рік відзначився виходом у світ монографії «**Основи управління родючістю ґрунтів**» — Х.: ФОП БРОВІН О.В., 2016. — 388 с. за редакцією доктора наук, професора, члена-кореспондента НААН Трускавецького Р.С. у співавторстві з доктором біологічних наук, старшим науковим співробітником Ю.Л. Цапко. Робота отримала високу експертну оцінку як робота високого інноваційного змісту, нових теоретичних положень, сьогоденної і перспективної практичної значимості.

Проблема родючості ґрунтів є найактуальнішою проблемою глобального світового масштабу, від успішного вирішення якої залежить існування людської цивілізації. Актуальність цієї проблеми нині різко загострюється передусім через дефіцит ресурсів для екологічно безпечного розвитку меліорації ґрунтів і управління їхньою ефективною родючістю. Зберегти видову різноманітність і генетичний фонд біосфери, запобігти екологічним кризам, забезпечити продовольчу безпеку неможливо без системного управління ґрунтово-земельними ресурсами та їхнім родючим потенціалом. Парадокс полягає в тому, що Людина, через свою нерозумну господарську діяльність і неповне усвідомлення загроз від процесів бездумного виснажування та деградації природних ресурсів, у тому числі й ґрунтових, сама себе прирікає на загибель. У переході на системне управління ефективною родючістю ґрунтів автори бачать єдино вірний та безальтернативний спосіб для мінімізації екологічних ризиків і загроз, що виникли на сучасному етапі агровиробництва. Саме заради збереження й примноження продуктивних, екологічних і соціальних функцій ґрунтів треба дотримуватися методологічних і техніко-технологічних основ управління. Розроблено наукові принципи системного управління родючістю, якими рекомендовано керуватись у системі землеробства та землекористування.

Монографія є результатом багаторічних фундаментальних і прикладних досліджень лабораторії родючості гідроморфних і кислих ґрунтів ННЦ «ІГА імені О.Н. Соколовського» з проблем діагностики, прогнозування та оптимізації ґрунтових режимів. Проблемні завдання вирішувалися на багатьох різновидах ґрунтів із різним ступенем кислотності та проявами гідроморфізму (зволоженості).

Робота є вагомим внеском у подальший розвиток агрономічного ґрунтознавства, фундаментальною проблемою якого виступає саме родючість ґрунту. Використовуючи структурно-функціональний підхід в якості методологічного ключа до вирішення проблем системного управління родючістю, авторам удалося розробити та представити в роботі справді інноваційні підходи до діагностування елементів родючості та оптимізації їхнього стану. Дотепер ця діагностика здійснюється суто на статичних показниках родючості без урахування їхньої динамічності, відносності та багатогранності. На ці важливі ознаки родючості у свій час вказував академік О.Н. Соколовський — фундатор агрономічного ґрунтознавства в Україні. Автори аналізують і вказують на актуальність цих ознак як важливих чинників у підвищенні рівня діагностичної об'єктивізації ефективної родючості. Діагностичну проблему динамічності та стійкості елементів родючості вирішено на теоретичних засадах буферної здатності ґрунтів із відповідною побудовою графічних управлінських моделей. Останні дають змогу нормувати антропогенні навантаження на ґрунтовий покрив, здійснювати гармонізацію продуктивних функцій ґрунтів із екологічними. Авторами розроблено, обґрунтовано та верифіковано технологію локальної меліорації ґрунтів, як ефективного, універсального і ресурсозберігавального заходу з відтворення їх родючості.

Наведені в монографії результати досліджень рекомендовані для широкого використання в практиці гідромеліоративної, агрохімічної, екологічної, землеоцінної та інших служб, які зацікавлені і причетні до вирішення проблем системного управління ґрунтово-земельними ресурсами та їхньою родючістю. Монографія буде корисною для ґрунтознавців, агрономів, меліораторів, екологів, гідрологів, землевпорядників, геохіміків та інших фахівців, які займаються проблемами охорони та раціонального використання ґрунтових ресурсів, відтворення їхньої родючості. Водночас монографія відкриває і ставить на порядок денний цілу низку нових актуальних та перспективних завдань для наукових досліджень у галузі агро-екологічного ґрунтознавства, землеробства та землекористування.

С.А. Балюк,
академік НААН